

B·A·R

III
98534

140

I. Maiorescu

RAPORT

CĂTRĂ

MARIA SA DOMNITORUL

ASUPRA LUCRĂRILOR

MINISTERIULUI CULTELOR SI AL INSTRUCTIUNII PUBLICE

15 NOEMVRIE 1875

C. 392
1929

PREA ÎNALȚATE DOAMNE,

În ajunul desbaterilor Adunării Legiuitoare asupra noului proiect de lege pentru învățământul public, me cred dator a aduce la Înalta cunoștință a Măriei Tale un rezumat scurt al lucrărilor Ministeriului Cultelor și al Instrucțiunii publice de la 7 Aprilie 1874 până la 15 Noemvrie 1875.

I.

REORGANIZAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PRIMAR RURAL

Cea d'întâi luare a minți a subsemnatului de la intrarea sa în minister a fost îndreptată spre învățământul din sate. Căci aici este fundamentul instrucțiunii publice în Stat, și în deosebi într'un Stat, care trebuie să înainteze cu pași așa de repezi în cultură.

La noi instrucțiunea primară este obligatoare pentru toți cetățenii. Această obligativitate însă devine ilusorie în efectele sale, dacă nu se dau și scoalele trebuitoare și dacă aceste nu sunt distribuite ast-fel, în cât să poată fi frecventate de toți copii ajunși în vîrsta prevăzută de lege. De la promulgarea legii asupra instrucțiunii publice din 1864, scoalele sătęști în deosebi au fost distribuite, înființate și desființate într'un mod întęmplător și fără a se urma cu statornicie un sistem bine hotărît. Ocuparea catedrelor rurale s'a făcut după deosebite vederi, un control indestulător la fața locului a lipsit, și a lipsit asemenea ingerința directă și înțeleaptă a organelor de administrație școlară. Toate aceste neajunsuri au zădărnicit în mare parte folosul școalelor rurale.

În această stare a învățămîntului rural, ministeriul, pe lângă reformele propuse Corpurilor Legiuitoare prin proiectul de lege asupra învățămîntului, a întreprins întinderea și îmbunătățirea instrucțiunii de prin sate și în limitele legii actuale. S'a alcătuit mai întăi un tablou exact al școalelor rurale în ființă, s'a constatat căți contribuabili cuprinde fie-care comună și fie-care cătun după noua organizare, care este depărtarea între cătune și ce greutăți firești întęmpină comunicațiunea între ele, spre a se face o așezare a școalelor sătęști existente și a acelor ce se vor mai înființa, așa în cât să poată fi frecventate de cei îndatoriți de lege.

Tablourile astfel alcătuite de revizorii școlari pentru fie-care județ în parte s'au trimis prefectilor, spre a le examina împreună că câte un deputat al județului. Pe temeiul lor și a altor lucrări aflătoare în Minister, s'a compus un tablou general al reorganizării școalelor sătęști, care, aprobat de consiliul permanent al instrucțiunii publice, s'a și pus în aplicare cu zioa de 1 Septembrie 1875.

Se știă de mai 'nainte, și s'a văzut și mai mult în decursul acestei lucrări, că la noi comunele, județele și particularii, afară de puține excepțiuni lăudabile, nu înființează scoale rurale și că prin urmare Statului 'i rămăne în fapt sarcina de a se îngriji de această instituțiune fundamentală a vieții publice. S'a constatat, după aflarea locurilor și numărul locuitorilor, trebuința unui număr îndoit de scoale rurale, fiă ale Statului, fiă ale comunei. Subsemnatul, preocupat de necesitatea împlinirii acestui gol, a început crearea de scoli nouă prin sate, ast-fel încăt într'un restimp de 5 până la 7 ani acel număr trebuincios să fiă în realitate ajuns. Cu mai multă iuteală nu cred că s'ar face bine o asemenea organizare. Pe lângă greu-

extraordinar de 60,000 lei, care se acopere din economiile ministeriului rezultând din alte ramuri.

În marginile fondurilor acordate pentru acest an și avându-se în vedere noua organizare a comunelor rurale aprobată de corpurile legiuitoare în sesiunea din urmă, s'au distribuit școalele satești ale Statului ast-fel, în cât aproape în fie-care comună rurală din țară să funcționeze două școli. Unde reședința comunei are cel puțin 150 contribuabili, s'a așezat o școală în reședință. Unde cătunele sunt mai populate de cât reședința, sau situate mai în centrul comunei, sau având localuri mai potrivite, sau clădiri făcute anume pentru școală, s'au așezat școalele prin cătune. În fie-care cătun, în care numărul contribuabililor trece de 300, s'a așezat de asemenea o școală, și unde cătunele sunt despărțite prin ape greu de trecut, prin dealuri sau distanțe mari, s'au așezat după puțină școală în fie-care cătun. Unde funcționau școale din fonduri comunale sau județene sau cu fundațiuni private, școala Statului s'a așezat într'unul din celelalte cătune lipsite de școală.

În tabloul sinoptic după județe numărul școalelor satești ale Statului ce funcționează conform noiei organizări de la 1 Septembrie 1875 este următorul :

tatea ce întâmpină instalarea scoalelor rurale în localuri potrivite, o sarcină ce revine cătunelor, s'a observat din lucrările de mai înainte că sistemul urmat de a se înființa scoale cu grămada, numai ca să se sporească numărul lor pe hârtie și având a se ocupa prin concurs, este în starea noastră actuală cu desăvârșire greșit. Candidații la aceste concursuri sunt, în marea lor majoritate, din acea masă mobilă de funcționariști universali, cari se devotază în același timp la toate carierele. Numiți astăzi învățători prin concurs, mâine demisionează și devin percepitori sau notari comunali, poimăine se fac comercianți și la ocaziune iarăși învățători. Rezultatul pentru instrucțiune este, pe de o parte lipsă de învățători cu adevărată iubire pentru misiunea lor, și pe de altă parte pierderea celui mai prețios timp în decursul anului școlar cu anchete, preschimbări de învățători și publicări de concursuri.

În vederea acestei calamități, care împiedică mersul regulat al scoalelor sătești, ministerul a început și va continua din an în an a înființa treptat scoalele trebuitoare numai câte atâtea, câte se pot ocupa mai ales cu absolvenți ai scoalelor normale. Aceștia primesc o instrucțiune potrivită chemării lor, și, fiind bursieri ai Statului, sunt obligați a funcționa ca învățători sătești un număr cel puțin doborât de ani cât au fost întreținuți în școală.

Urmându-se neclintit acest sistem, ministerul crede că înmulțirea scoalelor rurale va fi adevărată și va da rezultatele ce i se cer. Consecuent aceluiași sistem, ministerul a crezut că și numărul scoalelor normale trebuie sporit, pentru ca toate catedrele rurale să fiă cu timpul ocupate de normaliști sau de seminariști, cari însă să fi absolvit și un curs de pedagogie specială. De o dată s'a primit pe seama Statului școala normală din Bărlad, și în 15 Septembrie 1875 s'a început cursurile la această școală cu un număr de 30 elevi interni.

Tot în urmarea acestui sistem, subsemnatul, folosind tabloul reorganizării școalelor, a înființat pentru acest an școlar un număr de 177 scoale rurale nouă, număr aproape corespunzător cu acela al absolvenților din scoalele normale disponibili și neinstalați încă. Ear spre încurajare a ridicat la gradul I pe toți învățătorii cei buni, cari după timpuri ocupau catedre de gradul II, mai ales pe normaliști. Întrebuințându-se spre acest sfârșit întreaga sumă de 816,000 lei alocată în buget, s'a mai cerut de la Cameră, în sesiunea ei extraordinară din anul curent, un credit

Nr. curent	NUMELE DISTRICTELOR	ȘCOALELE RURALE VECHE ÎNAINTE DE 1 SEPTEMBRE 1875	ȘCOALELE RURALE ASTĂZI ÎN FIINȚĂ	
1	Argeș.	126	130	
2	Bacău.	50	57	
3	Bolgrad	32	38	
4	Botoșani	26	40 ✓	
5	Brăila	25	28	
6	Buzeu	101	105	
7	Cahul.	12	17 ✓	
8	Covurlui	48	52	
9	Dâmbovița.	80	85	
10	Dolj.	105	111	
11	Dorohoi	29	35	
12	Fălciu.	29	33	
13	Gorj	117	122	
14	Ialomița.	52	60	
15	Iași	41	45	
16	Ilfov.	66	74	
17	Ismail.	3	4	
18	Mehedinți.	152	154	
19	Muscel	76	81	
20	Neamțul.	35	45	
21	Olt	60	70	
22	Prahova.	68	79	
23	Putna.	27	33	
24	Roman.	55	53	
25	Romanați	67	70	
26	Râmnicu-Sărat.	44	47	
27	Suceava.	36	44	
28	Tecuci	50	51	
29	Teleorman	70	84	
30	Tutova.	70	71	
31	Vâlcea.	114	112	
32	Vaslui	31	44	
33	Vlașca.	64	74	
		1961	2138	

Numărul total al școalelor satești ale Statului în ființă astăzi este de 2,138. Pe lângă acestea mai funcționează 275 școale rurale întreținute de județe, comune și din alte fonduri.

Comparat numărul total al școalelor primare rurale de 2,413 cu totalul comunelor rurale din țară, care este 1,408, revine un număr de aproape 2 școale satești pe comună.

Dintre 2,138 școale satești ale Statului 527 au învățători normaliști și eleve ale școalelor centrale de fete, 346 seminariști, iar restul învățători din vechile școale preparandiale, absolvenți de 4 clase primare și cu diferite alte instrucțiuni.

Urmănduse sistemul adoptat în înființarea școalelor satești și ocuparea catedrelor, mai înființându-se încă o școală normală, în termen de 5 până la 7 ani numărul școalelor rurale va ajunge la 3,800, un număr care va fi satisfăcător trebuințelor, și se vor înlocui treptat învățătorii necorespunzători cu un personal didactic mai potrivit.

II.

CLĂDIRI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR RURAL

Influența însemnată ce o are localul asupra mersului întreg al școalei este recunoscută. După lege, îngrijirea pentru edificile școalelor rurale este lăsată asupra comunelor. O îndreptare a administrării în această privință se reclama pe atât de grabnic pe cât era de greu a se găsi mijloacele necesare, în resursele foarte mărginite de cari dispun comunele rurale.

În noul proiect de lege asupra învățămîntului se destăinează într'un mod mai precis fonduri pentru îmbunătățirea localelor de școală. Până la punerea lui în lucrare însă, dacă va fi primit de Corpurile Legiuitoare, ministerul a crezut de a sa datorie a face un plan model pentru școale rurale, carele să fie potrivit cu mijloacele de cari comunele dispun, căci alte planuri lucrate mai înainte n'au putut fi executate nici unul, tocmai pentru că nu se ținuse seamă la făcerea lor de mijloacele adevărate ale satelor noastre. De astă dată ministerul, folosind ca model școalele sve-

diane, care la cea din urmă expozițiune universală din 1873 au fost recunoscute de toți oamenii competenți ca cele mai potrivite, a lucrat prin arhitectul său, D. Capuțineanu, un plan simplu și care, îndestulând trebuințele didactice, să se poată executa cu mijloacele de cari dispunem. Spre înlesnire s'a făcut în minister și un devis detaliat, așa în cât nici trebuința unui arhitect nu se va mai simți pentru clădire, putându-se pune în lucrare de simpli muncitori sub paza autorității comunale.

Acest model s'a trimis tuturilor reprezentațiunilor județene și, în deosebi, tuturilor comunelor și particularilor cari l'au cerut, și s'a și primit știința din unele districte că încă în vara aceasta s'au început construcțiuni de școale după acel plan.

S'a făcut asemenea un plan-tip pentru școalele primare urbane, și Primăria capitalei precum și Primăria din Iași au alocat în bugetul lor pentru anul 1876 sume destinate anume la clădirea de școli primare.

III

CĂRȚILE ȘCOLARE PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR.

Scoala elementară poate da roadele așteptate numai atunci, când școlarul și învățătorul au în mâni cărți ce corespund trebuințelor Statului și preceptelor pedagogice. Chaosul, în care se aflau școalele noastre în această privire prin lipsa de sistem în lucrarea și aprobarea cărților menite de a face creșterea intelectuală a copiilor, trebuia să înceteze. Am instituit o comisiune de oameni competenți, cari să supue unei serioase examinări toate cărțile școlare uzitate până acum în școalele noastre primare și să propue eliminarea celor rele, introducerea exclusivă a celor bune și îndeplinirea lacunelor existente. Sarcina onorifică de a fi în fruntea comisiunii a bine-voit a o primi D. Vasile Alexandri.

În urmărirea acesteiași lucrări am însărcinat pe D. Barbu Constantinescu să compue un nou abecedar românesc, care împreună cu metoda nouă de scriere și citire a D-lor Creangă, Grigorescu etc. să dea copiilor noștri cea d'întăi învățătură conform cu experiențele pedagogice.

Pentru a lucra cea mai importantă carte a învățământului primar, menită a deveni comoara intelectuală mai ales a țăranului, în care el să găsească modeluri pentru limba lui maternă și toate cunoștințele practice trebuitoare pentru casa lui, pentru câmpul și pentru țara lui, am numit o comisiune compusă din D-nii Manliu, Mihăescu, Constantinescu, Lambrior, Panu și D-na Matilda Cugler-Burla, cari au corespuns sarcinei impuse lor și în Noemvrie 1875 au dat în mână scolarului român cele trei volume ale cărții de cetire.

Astfel cu începutul anului școlar curgător s'a putut introduce ca obligatorie pentru învățământul primar rural și urban următoarele cărți școlare:

1. Abecedarul Constantinescu;
2. Metoda nouă de cetire Creanga etc.;
3. Gramatica română Manliu partea etimologică și sintactică;
4. Cartea de cetire în 3 volume;
5. Cartea de cetire Creangă, etc.

S'a mai însărcinat D. Mihăilescu a lucra un Manual de Aritmetică după același sistem și carele în curând va fi introdus obligator.

Remâne a se mai lucra un Manual de Geografie și Istoria țării în același scop și din aceleași puncte de vedere, și atunci prin toate cărțile învățământului elementar, formând un întreg armonic, va fi garantată o direcție rațională și națională a învățământului primar urban și rural.

Pentru înlesnirea studiului geografiei în școala primară, am însărcinat tipografia Socec și Comp. cu publicarea chărților de părete pentru cele 5 continente cu text român, iar pentru România același stabiliment lucrează o chartă după modelul celei ce a publicat-o Erhart pentru Franța în editura Hachette și care la expozițiunea congresului geografic din Paris în vara anului curent și-a atras aprobarea unanimă.

IV

INVÊȚĂMÎNTUL SECUNDAR

Până la punerea în aplicare a noului proiect de lege asupra învățămîntului, care tinde a împiedica curentul exclusiv ce prin studiile clasice duce spre funcționarism, și a înființa în proporție largă școalele reale, Ministeriul cu ajutorul Consiliului general de Instrucțiune a remediat la răul cel mai simțit al școalelor noastre clasice de până acum: la lipsa unei învățări conștiințioase a limbii materne. S'a introdus studiul limbii române ca un obiect propriu de cea d'întâi însemnătate în Liceu și s'a însărcinat câte unul din profesorii cei mai capabili cu predarea lui. În Septemvrie curent a început anul al doilea al programei astfel îmbunătățite, și constatând rezultatul bun dobîndit deja, sunt dator a recunoaște zelul și bunavoința cu care mai toți profesorii chemați au primit asupra lor această sarcină deosebită onorifică. Un singur profesor, care exercită totodată și profesia de avocat, a preferit mai bine a-și da demisiunea de cît a-și întrebuința timpul la predarea limbii române. În asemenea împrejurări Ministeriul s'a grăbit a-i primi demisiunea.

Cu examinarea cărților didactice de prin Licee s'a însărcinat tot Comisiunea menționată mai sus. Actuala lege însă nu dă dreptul Ministeriului de a prescrie și în învățămîntul secundar cărțile de școală. Greaua și însemnata lucrare a Comisiunii în această privință trebuie dar să aștepte, pentru a fi pusă în aplicare, promulgarea noii legi asupra învățămîntului.

Localurile școalelor secundare reclamau în cele mai multe orașe grabnice îmbunătățiri. Unde au fost edificii proprii ale Statului, s'au supus unei reparațiuni complete. Așa la Iași și la Craiova pentru licee, la București pentru școala normală Carol I și la Iași pentru școala centrală. Remîne însă de luat o măsură mai radicală pentru acele școli secundare, a căror edificii uru mai corespund destinației lor, în prima linie pentru liceele „Sf. Sava” și „Matei Bassarab” din capitală, cari sunt într-o stare deplorabilă. Ministeriul a luat în privire, că din bugetul său plătește anual suma de peste 70,000 lei ca chirie pentru școale și încă 14,000 pentru repararea caselor inchi-

riate. Aceste sume reprezintă un capital de peste 840,000 lei, cu care s'ar putea clădi din nou aceleași localuri, atunci însă anume potrivite cu destinația lor. Pentru a face un început în această direcție, Ministeriul a înscris deocamdată în bugetul rectificativ pe 1876 o primă anuitate de 25,000 lei și va prezenta Camerei un proiect de împrumutarea capitalului corespunzător de 250,000 lei pentru clădiri de edificii școlare.

V

INVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR.

Reforma proprie a universităților nu se poate face de cât prin reforma legii. Proiectul și pentru aceasta este supus dezbaterii Corpurilor Legiuitoare. Dispoziția lui cea mai importantă este cea privitoare la înființarea unei înalte școli politehnice pe base cât s'a putut de largi. În limitele mărginite ale îndreptărilor, ce le permite însă bugetul și legea actuală, ministeriul a încercat în bugetul rectificativ pe 1876 a slăbi într-o cât-va luxul în creațiunile facultăților de drept și a introduce o catedră pentru studiul comparativ al limbei române.

Pentru înlesnirea studiului botanic la facultățile științelor exacte s'au luat măsuri de a se așeza grădinele botanice în jurul a chiar edificiilor universității din București și din Iași.

VI.

BURSE ȘI AJUTOARE PENTRU STUDII ÎN STRĂINĂTATE.

Fondul disponibil al burselor pentru străinătate prevăzute în Bugetul acestui minister, s'a întrebuințat în favoarea unor tineri, cari erau deja aplicați cu distincțiune în servicii ale Statului, și li s'a impus datoria bine determinată de a servi în urmă Statului în anumite ramuri. Ast-fel bursele s'au dat:

1. D-lor A. Lambrior și G. Panu, profesori, și D-lui G. D. Teodorescu, licențiat în litere și publicist, spre a studia mai întâi în termen de 2 ani la Paris și a face în urmă în decurs de unul sau doi ani mai ales studii slavice și de istorie la una din universitățile Praga, Lipsca sau Berlin, cu scop de a fi aplicați la arhivele Statului și la cercetări asupra istoriei Române.

2. D-lor D. R. Rosetti și A. Dendrino, funcționari administrativi, cu îndatorire a face studii în științele de stat și mai ales de statistică în Belgia și Franța.

3. D-lui G. Popescu, oficiant telegrafist, spre a face studii de mecanică practică și turnătorie în atelierele din Paris.

4. D-lui G. I. Gabrielescu, funcționar administrativ, spre a termina școala de inginerie civilă din Gand.

5. D-lui Spiru Haret, profesor, spre a obține licența în matematică la Paris.

6. D-lui Victor Pompilian, custodele bibliotecă din Iași, spre a obține licența în științele naturale la Paris.

7. D-lui Emil Șuțu, spre a absolvi școala centrală din Paris.

8. D-lui I. Meissner, spre a studia metodele și organizarea școalelor normale pentru prepararea de învățători la Berlin, cu obligația de a depune doctoratul în filosofie.

S'au acordat burse și locuri de interne în seminariul de institutrice din Gotha pentru pedagogie:

1. D-rei Ecaterina Frangulea, absolventă premiată a școalei centrale și directrice de școală primară din Iași.

2. D-rei Elisab. Georgescu, absolventă premiată a internatului secundar din București și directrice a școalei primare din Zimnicea.

3. D-rei Maria Constantinescu, absolventă premiată a școalei centrale din Craiova și pedagoagă la acea școală.

4. D-rei Amalia Vasiliade, elevă eminentă a institutului Ascher din Munich.

S'a mai acordat în fine bursă D-ei Cleopatra Brăiloiu spre a urma școala preparatoare de Institutrice din Versailles.

VII

PUBLICAȚIUNI SUB AUSPICIELE MINISTERIULUI

1. Colecțiunea de documente relative la Istoria Română

Reposatul Eudoxie Hurmuzachi a consacrat o viață întreagă pentru culegerea de documente relative la Istoria Română de prin diferite archive și biblioteci. În urma inițiativei subsemnatului, aceste copii de documente de cel mai mare preț s'au incredințat ministeriului spre a le da publicității.

Ministeriul, în înțelegere cu unul din moștenitorii defunctului, a instituit o comisiune specială care a bine-voit a se însărcina cu această importantă publicațiune. Comisiunea e compusă din D-nii :

M. Cogălniceanu,

D. Sturza,

A. Odobescu și

T. Rosetti.

Iar D. B. P. Hășdeu, asemenea invitat a lua parte, nu a primit această însărcinare. S'a atașat acestei comisiuni și un secretar cunoscător de limbele în cari sunt scrise documentele, în persoana D-lui I. Slavici, care este însărcinat și cu privegherea execuțiunei tipografice.

Conform avisului comisiunei s'a încheiat un contract cu stabilimentul lito-tipografic Socec și Comp. pentru publicarea documentelor, și sunt deja eșite de sub teascuri 12 coale quarto în edițiune îngrijită.

2. Monografia asupra tezaurului de la Petroasa

Tezaurul găsit în anul 1843 la Petroasa fiind de cea mai mare importanță arheologică, ministeriul s'a crezut dator a publica sub auspiciile sale un studiu asupra lui din pana celui mai competent autor român, și a'l înzestra cu un album de ilustrațiuni, care să reproducă exact și complet obiectele tezaurului. D. A. Odobescu a bine-voit a se însărcina cu acea monografie în limba română și franceză, iar clișeurile lucrate de renumitul stabiliment Brendamour în Duesseldorf s'au întrebuițat de imprimeria Socec și Comp.

din București pentru publicarea albumului, care încă în decursul acestui an va fi pus la dispoziția publicului.

Alături de această ediție mai mică, ministerul a chibzuit să se facă pentru același tezaur o ediție de lux în limba franceză și cu ilustrații chromolitografice, pentru a căror imprimare s'a pus în relație cu casa Morel de la Paris, unul din cele dintâi stabilimente pentru asemenea lucrări.

VII

LUCRĂRI ÎN INTERESUL ARTEI NAȚIONALE

1. *La Museu și în școli*

În lăuntrul marginilor strimte, în care este permis și folositor ca Statul să influențeze asupra artelor în formă de subvențiuni înscrise în buget, subsemnatul s'a încercat să contribuie la o mai puternică impulsie în favoarea elementului național în această manifestare a vieții publice. Se înțelege, că impulsunea a trebuit aici să se mărginească la lucrările și produsele deja obicinuite în România.

a) Costumele naționale, cum se mai poartă încă în unele districte din țară, sunt de un gust recunoscut în potrivirea colorilor, și este netăgăduit, că motivele desemnurilor s'au conservat din timpuri foarte vechi. Aceste porturi se ascund din zi în zi dinaintea uniformității costumului modern european, ear în unele părți s'au pierdut cu desăvârșire. Este dar de o mare importanță, atât pentru studiile etnografice asupra poporului român, cât și pentru lățirea gustului artelor textile la noi, de a se aduna și păstra într'o colecțiune cât mai bogată porturile naționale conservate până astăzi. S'au făcut în acest sens pregătiri pentru înființarea unei deosebite secțiuni de costume în muzeul național, și de la trei districte am și primit o colecție de porturile obicinuite acolo.

b) În multe biserici ale noastre sunt zugrăvite pe pereți așa numitele icoane ale ctitorilor, înfățișând pe Domnitori cu soțiile și toată familia lor și alte persoane pioase, cari au clădit acele biserici. Atât costumele în care sunt înfățișate persoanele, cât și inscripțiunile icoanelor precum și fi-

zionomiele și tot desemnul sunt obiecte de valoare pentru studiul istoric și pentru artele acelor timpuri.

Monumentele religioase unde se găsesc asemenea tablouri, se macină pe zi ce merge prin influența timpului, și dacă se mai pot restaura edificiele, nu este totuși cu puțință a se păstra tot de odată fără falsificare prețioasele frescuri din lăuntrul lor. Afară de aceasta, monumentele în care se găsesc asemenea tablouri, sunt imprăștiute în deosebite părți ale țării, așa în cât chiar distanțele și lipsa mijloacelor de comunicație îngreuiază cunoașterea și un studiu comparativ asupra lor.

Ministeriul, în urmărirea acestor idei, a început a pune să se scoată copii credincioase după asemenea tablouri, pentru o serie sistematică și completă de icoane a fundatorilor bisericelor din România. O nouă secțiune în muzeu va fi destinată pentru expunerea acestor picturi, dintre care cinci sunt deja lucrate de D. Verussi și primite la muzeu.

c) În unele părți ale țării noastre, mai ales în România mică, se găsesc printre rămășițele din timpul Romanilor multe pietre săpate (gemme) și camee, așa numitele „antice.” Studiul lor devine ast-fel pentru noi de o importanță specială, și Ministeriul a dorit să-i vie în ajutor.

Camee și gemme reproduse în ipsos se pot procura astăzi fără greutate, și toate muzeele bine aranjate posed deja serii întregi de asemenea reproduceri. Chiar cu restrinsele noastre mijloace, mi a fost cu puțință a face începutul unei colecțiuni sistematice de aceste obiecte de arta glyptică; am trimis muzeului și se află expuse cele mai însemnate reproduceri din gemmele și cameele celebrului cabinet Stosch, descrise încă de Winkelmann și păstrate astăzi în originalele lor la muzeul din Berlin.

d) Până când se va putea înființa la noi în întinderea cerută un muzeu de meserii, în care născându noastră industrie să găsească modele pentru stimularea și perfecționarea sa, cred că este bine a se încerca de-o-camdată înființarea unei a patra secțiuni nouă pe lângă muzeul din capitală, a secțiunii industriale.

Mai mulți bine-voitori particulari din țară și din străinătate ne-au dăruit deja unele producțiuni alese de industria modernă, și expunerea lor va putea fi micul început a unui lucru de mare însemnătate.

e) Nu putea în fine, în acest șir de idei, să rămână neingrijite alte două elemente de cultură națională: poezia și muzica populară. Pentru a continua impulsul puternic, ce l-a dat D. Vasilie Alexandri prin neprețuita

sa adunare de cântece populare din toate provinciile române, am crezut că este un mijloc foarte potrivit a se însărcina învățătorii rurali, ca unii ce trăesc în sânul poporului, de a culege de pretutindenea poeziile și poveștile, datinele și obiceiurile, scriindu-le și descriindu-le cu credință așa cum le aud și le văd în mijlocul sătenilor. Spre ușurarea și asigurarea unei culegeri credincioase se lucrează un chestionar simplu. O comisie de oameni competenți va fi mai pe urmă însărcinată cu examinarea numeroaselor relațiuni, ce se adună în astă privință.

Cât pentru muzica populară, adunarea și fixarea ei cere oare-care cunoștințe speciale de la persoanele însărcinate cu asemenea lucrare. Am crezut timpul sosit de a începe o pregătire în acest înțeles, și am introdus muzica vocală ca studiu obligatoriu în școalele normale pentru învățători și în școalele centrale de fete ale Statului, accentuând mai vârtos muzica națională. Învățătorii și învățătoarele eșite din aceste școli, pe lângă un mijloc puternic de cultivare, de care vor dispune, vor fi apoi în stare a face culegerea și fixarea muzicii așa cum se obicinuește în poporul nostru.

2. *Restaurarea Bisericii Episcopale din Curtea-de-Argeș.*

Când subsemnatul am fost chemat de Măria Ta în minister, am găsit începute lucrările pentru restaurarea prețiosului monument din Curtea-de-Argeș deja de 3 ani. Din memoriul prezentat ministeriului de comisiunea special însărcinată de predecesorul meu D. V. Boerescu a constatat progresul lucrării, m'am incredințat, că de la D. Montureanu, arhitectul însărcinat până atunci cu această lucrare, nu se putea aștepta o restaurare multămitoare a monumentului. Spre a nu se mai risipi timpul și fondurile am depărtat pe D-nu Montureanu de la acea lucrare și m'am adresat la celebrul arhitect din Paris, Viollet Le Duc, restauratorul domului Notre Dame de Paris și a altor monumente religioase, propunându-i a primi asupra și conducerea lucrărilor noastre. D. Viollet Le Duc a bine-voit a răspunde la apelul ce-i am făcut și a trimis îndată pe ajutorul său principal, D. de Baudot, arhitect al ministeriului frumoaselor arte din Paris.

Sosind D. de Baudot în Septemvrie 1874 la Curtea-de-Argeș, a examinat monumentul pe aproape și a dat părerea întemeiată, că nu este trebuință a se derâma turla cea mare octogonală și a se reconstrui din nou,

precum erau temerile până atunci, ci că sămburele de zid al turlei se poate repara, îndreptându-se numai îmbrăcămintea exterioară de piatră. Rein-tors la Paris, D. de Baudot a trimis ministerului un plan pentru întreaga restaurare a monumentului, lucrat împreună cu D. Viollet Le Duc. Tot cu aprobarea D-lui Viollet Le Duc a recomandat ministerului pentru privegherea executării lucrărilor la fața locului pe D. architect Lecomte, architect specialist pentru arta bizantină, și care atunci era ocupat cu restaurarea de monumente în Ierusalim, iar pentru executarea pietrării pe aparitorul Pierre Decasse, ocupat tot acolo.

La 12 Aprilie și 12 Mai 1875 s'au încheiat contracte în Paris și încă în luna lui Mai a acestui an s'a instalat D. architect Lecomte la Curtea-de-Argeș și s'au început lucrările.

Turla octogonală s'a desbrăcat cu multă atenție de cămașea de piatră, și fortificându-i-se sămburele de zid, s'au reșezat în urmă pietrele de afară, înlocuindu-se cele vătămăte de timpuri și sguduiți prin altele noi și cruțându-se după toate cerințele artei prețioasele picturi din lăuntru turlei.

S'a început deja și restaurarea celor-lalte turle, și ast-fel buna păstrare a acestui monument unic în felul său și de cel mai mare preț pentru noi, este asigurată.

3. Restaurarea Teatrului național din București.

Sanționându-se de Măria Ta legea votată de Corpurile Legiuitoare pentru restaurarea teatrului din capitală, subsemnatul am instituit o comisiune însărcinată cu executarea ei. Comisiunea se compune din D-nii :

G. Triandafil, adjutor al primăriei capitalei,

I. I. Polizo-Micșunescu, șeful secțiunii instrucțiunii publice,

M. Capușineanu, șeful architect al ministerului, în capul căreia, pentru direcția artistică a lucrărilor, s'a numit D. A. Odobescu, director general al teatrelor.

Avisul acestei comisiuni și planurile aprobate de dănsa au servit ca bază la încheierea contractelor cu diferiți intreprenori și artiști, cari s'au însărcinat cu introducerea gazului aeriform, cu restaurarea decorului, a mobilierului interior, cu repararea scenei, a decorațiunilor de scenă și a reparațiunii exterioare a edificiului teatrului.

Intru cât a fost cu putință a se găsi pentru asemenea lucrări artiști români, s'au preferit aceștia, și o parte a decorațiunii este executată de Români, elevi ai scoalei de pictură; la celelalte lucrări s'au angajat ateliere renumite din Paris.

Pentru realizarea fondurilor trebuitoare s'a contractat, în acord cu votul Corpurilor Legiuitoare, un împrumut de 300,000 lei la casa de depuneri și consemnațiuni, având a se plăti acest împrumut din venitul teatrului prin urcarea prețului de intrare, fără nici o sarcină pentru budgetul Statului.

Lucrările restaurațiunii s'au continuat cu stăruință, și încă în decursul lunii Decembrie anul curent se va redeschide teatrul național sub o formă mai potrivită unui edificiu destinat artelor frumoase.

Prea Înălțate Doamne,

Terminând această scurtă dare de seamă, iau îndrăsneala a pune în deosebi sub scutul Măriei Tale lucrarea începută pentru întinderea și îmbunătățirea învățământului rural. În mijlocul vicisitudinilor politice, care sunt o urmare neapărată a vieții constituționale, ori-ce progres adevărat, prin o serie mai întinsă de reforme ce se leagă unele de altele pentru a forma o unitate de sistem, ar deveni cu neputință, dacă în lăuntrul tuturor schimbărilor politice nu ar rămănea o Putere fixă, care să lucreze neștrămutat și în același înțeles spre înălțarea Țării în viitor.

Subsemnatul am crezut a corespunde generoaselor vederi ale Măriei Tale pentru binele României puind reformele învățământului public, în deosebi ale învățământului de prin sate, sub speciala protecțiune a Măriei Tale.

Remăn, Prea Înălțate Doamne, al Măriei Tale

Prea plecat și prea supus servitor,
Ministrul Cultelor și al instrucțiunii publice

T. Maiorescu.

Ministerul Instrucțiunii
publice în România, Depart
Către Dn. ... 1895

